

febricula, sitis &c. Postea separabantur extrema vasorum impervia, una cum parte fluidi immeabilis his vasorum sinibus impacti; apparebat in vulnere liquor tenax, albus, pinguis, pus dictum; quo prudenter deterfo omnis vulneris superficies æquabilissime humida apparebat, evidenti signo, referata jam esse antea obstructorum vasculorum oculo; separatis nempe extremis vasorum contractis & imperviis. Suppuratio ergo est salutare illud naturæ humanæ molimen, quo omne illud, quod vitali humorum motui ineptum factum est, separatur a reliquis partibus vivis & sanis. Hinc optime dixit Hippocrates (v) vide locum citatum §. 158. num. 7. & §. 323.) quod acuto telo inflictum vulnus possit curari sine suppuratione; carnes vero contusas & dissecatas debere putrescere, & in pus versas contabescere. Quamvis autem putredinis vocabulum hic usurpetur, dum de suppuratione agitur, non intelligenda tamen est proprie dicta putredo, quæ in cadavere fit, ubi vita nulla est; sed alia degeneratio humorum, quæ per vitam superstitem fit. Pulcherrime hoc distinxit Galenus (v) de febribus agens. Sedimentum enim urinæ album, læve & æquale, tanquam optimum signum laudabat, designans materiam morbi solutam evacuari de corpore. Vocavit tamen hanc mutationem putredinem, dicens: *Putredo autem humorum, quæ fit in vasis, similis est illi, quæ fit in inflammationibus & abscessibus & aliis tuberculis &c.* Duo enim genera hujus putredinis esse dicit: *Alterum nempe fieri, vincente natura; alterum vero, devicta. Vincente quidem natura, uti in inflammationibus & tuberculosis omnibus tumoribus pus fit; in humoribus autem arteriarum & venarum illud, quod subsidet in urina puri analogum. Hæc autem putredo non simpliciter putredo est, sed aliquid coctionis habet. Manens enim concoquendi facultate vasorum, putrescens tunc humor ad talem alterationem deducitur.* Unde apparet evidenter, quod puris coactio distinctissima sit a spontanea degeneratio- ne humorum in putredinem.

Inflammationis autem non resolvendæ transitus in suppurationem videtur talis esse. Liquidum a tergo urgens, aucta per febrim comitem celeritate, singulis cordis ictibus pellitur in locum obstructum; unde continua hac arietatione distenta ante obstructionis locum vasis latera incipiunt sensim divelli, & separatur cohesio extremi obstructi cum reliqua parte vasis: Dum hoc fit, effunduntur humores ex vasis jam apertis: calore loci hæc solvuntur; incipiuntque quasi subputrescere; immeabile fluidum in extremis vasorum separatis hærens ab iisdem causis incipit solvi; solidæ partes tenerrimæ, antea continentes hoc immeabile, pariter atteruntur, dividuntur, & cum liquidis effusis, mora & calore mutatis, abeunt in homogenum liquidum, quod pus vocatur. Mirum forte videri posset, solida vasorum latera sic solvi posse & misceri cum fluidis, ut horum miscela appareat homogenuus liquor: sed, si consideretur incredibilis fere horum vasorum parvitas, res patebit. Ex observatis enim Leeuwenhoekianis, & aliorum acutissimorum virorum, patuit calculo subducto quinquaginta fere miliones globulorum rubrorum sanguinis æquare tantum ponderis granum unicum (vv). Sed minimæ arteriæ sanguiferæ unicam tantum talem globulum transmittunt:

Unde apparet, quam exigua & quam tenera hæc vascula esse debeant: arteriæ tamen sanguiferæ minimæ sunt maxima adhuc vasa inter minima; sed & antea probatum fuit, veram inflammationem sanguineam posse etiam esse in serosis, & lymphaticis arteriis. An ergo mirum videtur, solida stamina talium vasculorum sic posse atteri, & misceris fluidis, ut dispareant? In phthisicis aliquando sic consumitur tota pulmonis substantia, & puris forma per sputa educitur, ut post mortem lustrato cadavere non absque ratione mirentur Medici, quomodo, tantilla parte nobilis adeo visceris superstitite, vita tam diu protrahi potuerit.

Humor autem ille, ex liquidis effusis & solidis tenerrimis attritis & simul permixtis constans, pus dicitur: cuius dotes, si perfectissima maturatio & coctio inflammati non resolubilis facta fuerit, hic recensentur. Semper enim pus tunc album apparet, spissitudine fere referens lactis cremorem, tactu pingue, in omni puncto æquabile; nihil omnino heterogenei habens. Ubi vero ab his conditionibus recedit pus, damnatur. Hæc omnia notavit Hippocrates in Prognosticis (x) dicens: *Pus autem optimum est album, & æquale, & læve, & minime fætidum: quod autem maxime huic contrarium est, pessimum est.* Sic & Celsus (y) agens de illis, quæ ex vulneribus & ulceribus exeunt, de sanie nempe, sanguine, ichore &c. dicit: *Pus inter hæc optimum est. Sed id quoque pejus est, multum tenue, dilutum; magisque, si ab initio tale est: itemque si colore sero simile, si pallidum, si lividum, si fæculentum. Præter hæc si male olet; nisi tamen locus hunc odorem excitat. Melius est, quo minus est, quo crassius, quo albidius: itemque si læve est, si nihil olet, si æquale est.* Paulo post pulcherrime notat, pure factio inflammationes solvi; sic enim pergit: *Modo tamen convenire & magnitudini vulneris & temporis debet. Nam plus ex majore, plus nondum solutis inflammationibus naturaliter fertur.* Ubi jam materia inflammatoria, coquenda in pus, magis rebellis est; vel vires coquentes debiliores, vel utraque hæc concurrant, tunc non nascetur pus enumeratas modo conditiones habens, sed alius magis minusve ab his degenerans liquor, ut pulcherrime notavit Galenus (z) explicans textum Hippocratis modo citatum. Postquam enim dixerat, sanguinem in phlegmone effusum in inania spatia, vasis vicina (tunicam nempe cellulofam), non posse redire in priorem naturam, sed immutari debere & putrescere, non aliter quam omnia, quæ alieno in loco vehementius incalescunt, subjungit sequentia: *Itaque si innatus calor a propria temperie plurimum recesserit, sanguis, ut in cadavere, putrescit. Si autem ille adhuc aliquam vim retinet, mixta quedam sanguinis mutatio fit, partim quidem ab ea, quæ præter naturam, partim vero ab illa, quæ secundam naturam causa est, quarum ut illa, quæ præter naturam est, causa coquit. Earum vero utraque prævaluerit, protinus indicia, tum in colore, tum in odore, tum in consistencia, necessario consequuntur.*

Puris ergo coactio a sanitate superstitite pendet: ideoque merito inter pessima signa in morbis numeravit Hippocrates, si ulcus ante morbum, vel in morbo natum, nullum amplius pus sunderet, sed siccum

(v) De Petribus Lib. I. c. 7. Chart. T. VII. p. 155. & ibid. c. 8. p. 156.
(vv) Medical. Essays T. 2. p. 113. (x) Sentent. 42. Chart. T. VIII. p. 617.
(y) Lib. V. c. 26. num. 20. p. 129.
(z) Comment. I. in Prognost. Hippocr. Chart. T. VIII. p. 618.

siccum evaderet: moriturum enim talem ægrum pronunciat (a).

Cognoscitur autem, locum inflammatum tendere in suppurationem ex sequentibus conditionibus.

Si humor fluens blandus. Si enim insignis adsit humorum acrimonia, hæc stagnatione & calore majori loci inflammati augebitur admodum; unde fiet erosio vasorum & destructio, non autem blanda illa separatio extremorum vasorum obstructorum, quæ in suppuratione fieri debet.

Motus citatus. In resolutione inflammationis requirebatur una cum humorum lenitate motus sedatus; sed ubi suppuratio sequitur, semper adest major velocitas circulationis. Unde suppuratio major quasi obtinet inter benignam resolutionem, & gangrænam. In resolutione, sine ulteriore læsione vasorum, aut evacuatione liquidi immeabilis facti, reducuntur concreta ad pristinam fluiditatem, & stagnantia moventur: In gangræna autem fit vera mors partis inflammata; & postea totum illud mortuum separari debet a vicinis vasis vivis. Sed in suppuratione abscinduntur vasorum obstructorum fines, & liquida extravasata una cum solidis tenerrimis in pus versa debent educi; sicque differt a resolutione: a gangræna vero, quia per suppurationem non destruitur tota pars affecta. Ob hanc causam & aucta humorum velocitas, quæ inflammationem comitatur, admodum pacata debet esse, ut resolu-

lutio sperari possit. Et contra, si validissima adsit febris, brevi gangræna sequetur: in suppuratione autem, nec tam sedatus est motus, ut in resolutione; nec tam velox, ut in gangræna solet esse. Unde dum nulla resolutionis spes est, æque nocere potest, si nimis minuatur febris, quam si incitetur imprudenter; uti postea patebit in Commentariis §. 403. num. 3.

Si obstructio magna &c. Quandonam obstructio magna vel parva dicenda sit, uti etiam de signis resolutionis, dictum fuit in paragrapho præcedenti. Sed præcipue noscitur, inflammationem tendere in suppurationem, si tumor, calor, dolor, rubedo, & reliqua symptomata, paragraphis hic citatis enumerata, augeantur; non quidem summa cum velocitate, tunc enim gangræna potius sequeretur; sed continuo tamen incremento. Difficile quidem foret, accurate cognoscere illum limitem, ubi desinit resolutionis possibilitas, & incipit suppurationis initium; tamen hoc certum est, dolorem, pulsationem, febrim, calorem &c. manifeste augeri illo tempore, dum suppuratur locus inflammatus. Pure autem facta, hæc omnia iterum minuuntur, quod pulchre monuit Hippocrates (b) dicens: *Circa puris generationes dolores & febres magis accidunt, quam pure facta.* Nec mirum, cum vascula distenta, dum rupturæ proxima sunt, acerrimum doloris sensum excitare debeant (vide §. 221.) illis autem ruptis, dolor inde ortus cessat.

§. 388. **S**I humor acer, valde motus, obstructio magna, vasa rigida, omnia symptomata (382. 386. 387.) magna, tum vascula subito rumpuntur, liquida putrescunt; ichor effusus sub epidermide in bullas colligitur instar loturæ carnis, vel saniei flavæ, cineritius, pallidus, fuscus, ater fit color; rubor, dolor, calor, pulsatio, tumor in loco affecto desinit, in vicinis obtinet, fit mors partis affectæ: vocatur *Gangræna*; tertius modus, quo exit inflammatio.

Sequitur jam tertius inflammationis exitus, qui dicitur *Gangræna*. Dum a quacumque causa in parte molli corporis tollitur influxus liquidi vitalis per arterias, ejusdemque reditus per venas, tunc mors hujus partis fit: quæ dum incipit & perficitur, gangræna vocatur. Differt ergo hic inflammationis exitus a suppuratione, quod omnis liquidus motus in parte affecta suffocetur omnino, ruptis subito vasculis; cum in suppuratione sensim separentur obstructa vasorum extrema per motum vitalis liquidi a tergo urgentis. Inflammatio autem in gangrænam tendit imprimis, si adsint sequentia.

Humor acer. Acerrima quævis corpori applicata externe gangrænam faciunt: nec refert fere, an acida, an alcalina, an alterius cujuscumque speciei acria fuerint. Sic oleum vitrioli, cauterium potentiale Chirurgorum, ex sale alcalino acri cum calce viva cocto, olea acria Empyreumatica ex cornu cervi vel ligno Guajaco expressa, sales volatiles alcalini &c. cuti applicata veras escharas gangrænosas faciunt. Idem fiet, si sanguinis massa acris inquinata fuerit. Verum quidem est, hæc acerrima sanguinem ingredi non facile posse: observantur tamen in morbis mirabiles tales humorum degeneraciones, per quas sæpe satis subito in summam acrimoniam everti destrunt omnia. In scorbutico pessimo putrido sæpe gingivæ cum intolerabili fetore vera gangræna depascuntur, pessima ulcera, cito gangrænosa, in variis corporis partibus, & imprimis in cruribus, fiunt. Similia & ab atra bile turgida &

mota observantur mala (vide §. 1104.) Unde patet, si inflammatoriæ sanguinis tenacitati simul comes fuerit insignis acrimonia, brevi debere destrui vascula, & nasci gangrænam.

Valde motus. Sedatus motus humorum resolutioni inflammationis favebat; citatior suppurationem promovebat; sed admodum vehemens tanta vi agit in fines obstructos minimarum arteriolarum, ut subito rumpantur omnia, non separentur sensim; ut in suppuratione fit. Pulsuum autem velocitate & respiratione auctis, motus velox humorum circulantium cognoscitur in toto corpore: summus autem dolor & calor ingens in parte inflammata idem designant. Si jam velocitati motus humorum simul adsit egrundem acrimonia, patet facile, citissime debere destrui tenerrima hæc vascula; cum acria & majori impetu & frequentius intra datum tempus hic applicentur. Præterea demonstratum fuit in Commentariis §. 106. sola celeritate motus circulatorii aucta, sales & olea sanguinis acriora reddi; sicque novos nasci stimulos, augentes circulationis velocitatem, ex qua producti fuerant. Ex quibus omnibus apparet, quantum periculum imminet parti inflammata, si validissima febris adsit.

Vasa rigida. Demonstratum fuit in Commentariis §. 52. aucta vasorum rigiditate, densari quam maxime sanguinem, & dissipari liquidissimam partem; unde magis in concretionem pronus erit. Er, uti dictum fuit §. 386. canalium flexilis mobilitas & diluens vehiculum inter illa numerabantur, a quibus

(a) Hippocr. Prognost. Sentent. 22. Chart. Tom VIII. pag. 605. & Coac. Prænot. n. 456.
(b) Aphor. 47. Sect. 2. Chart. Tom. IX. pag. 85.

bus resolutio inflammati sperari poterat: contraria ergo si obtineat, pejor semper sequetur eventus. Cumque in hoc casu magna velocitate per vasa moveantur humores, totus ille impetus aget in obstructis vasorum fines, cuius aliter magna pars dilatandis flexilium canalium lateribus impenditur; adeoque avellentur subito magna hac vi vasorum extremitates una cum infarciendo concreto fluido, & fient omnia illa, quæ mox dicentur. Inde patet ratio, quare duro labore fractis corporibus adeo fuenti plerumque sint morbi inflammatorii.

Omnia symptomata magna. Si tumor loci inflammati subtilissime increseat, rubedo summa in purpureum vergens, calor urens, dolor magnus increfcens continuo, pulsus celerrimus, respiratio anhelosa, &c. brevi gangræna aderit.

Tum vascula subito rumpuntur &c. Si jam consideretur, acre fluidum valido motu pulsuum urgere fines vasorum immeabili materia sic infarctos, ut nihil omnino transire possit; apparet facile, subitam rupturam vasorum expectandam esse: imprimis si rigiditas nimia vasorum impediatur, quo minus distendi facile sine ruptura possint. Sed vasis ruptis liquida effluent; quæ spontanea mutatione corrumpuntur, & quidem satis celeriter; cum magnus calor validæ inflammationi semper comes, putredini producendæ faveat quam maxime, uti dictum fuit §. 84. num. 5. Dum autem omnia hæc sunt in loco inflammato, observantur quædam mutationes sensibiles, quæ docent, tale malum jam adesse, vel saltem brevi adfuturum. Illa autem phænomena omnia perfecte similia sunt his, quæ ab igne, corporis parti applicato, sunt; uti dictum fuit in Commentariis §. 370. Incipit enim tunc epidermis fecedere a cute subiecta, & ab humoribus effusis in bullas attolli, ichore plerumque subrubello plenas; vel in pejore gradu mali flava tenuis sanies his bullulis continetur: splendens illa rubedo mutatur in colorem cinereum, pallidum, fuscum, & nigrum tandem, & prout color vergit a cinereo vel pallido in nigredinem, eo major minorve mali progressus notatur. Deinde omnia fere inflammationis phænomena quiescunt, imo aliquando penitus abolita videntur: Nec mirum hoc est, cum a motus vitalis humorum celeritate aucta per partem inflammatam ortum ducant. Rubor hinc evanescit, cum, cessante humorum influxu non amplius pellatur sanguis per vasa partis sic affectæ; & cum ob eandem causam non amplius distendantur fibræ nervosæ, dolor cessat. Calor, & pulsatio, cum validum fluidi impulsu ad latera vasorum attritum supponant, pariter desinunt, ubi gangræna inflammationem sequitur. Subita hinc

§. 389. **U**BI sic affecto (388.) loco compressio externa accidit, vel calor ingens humida dissipat, pars mortua instar arefacti corii durefcit, inferiora suffocat, & corrumpit.

In loco jam illo, quem gangræna occupat, nullus humorum motus est per vasa, sed mera quies & stagnatio: unde fient hic tales mutationes, quales fient in cadavere ab eisdem causis. Calor partium vivarum suppositarum & ambientium, si simul humiditas adsit, in putridum liquamen totum illud mortuum convertet; si autem externa compressione, vel calore ingenti, distentur humidissima, tunc pars mortua exficatur, indurefcit, & arefactum corium nigrum perfecte refert: sæpe tantæ tenacitatis, ut novacula vix discindi possit. Hoc autem imprimis in partibus externis, cute tectis, observatur; in reliquis enim locis in tabum potius deliquefcunt gangrænosæ. Sic hernia in-

doloris & reliquorum symptomatum remissio in morbis acutis inflammatoriis, sine bonis signis prægressis, merito adeo funesta habetur. Ubi enim in loco corporis externa gangræna post validam inflammationem fit, ex modo dictis signis facile cognoscitur, adesse illud malum: sed si interiora corporis similem patiantur morbum, subita doloris cessatio præcipuum signum dat. Sic in vehementissima pleurite, & dolentissima intestinorum inflammatione, sæpe acerrimus dolor evanescit subito; dumque miseri victum morbum credunt, paulo post moriuntur. Hæc sunt fallaces illæ in morbis pessimis induciæ, Medici famæ sæpe adeo infidiolæ; dum imprudens optimum morbi, cito tunc semper lethalis, eventum sperat & prædicat.

Destructis ergo vasis, aboletur omnis influxus & effluxus humorum in parte affecta, id est, mors fit, tuncque omnia, quæ sequuntur, mala a spontanea corruptione mortuæ jam partis pendunt. Si enim considerentur illæ mutationes, quæ, in aere calido & humido imprimis, recens mactatorum animalium carnibus accidunt; patebit, similes esse fere illis, quæ in gangrænosæ partibus observantur. Vividus enim & ruber color recentis carnis incipit sensim deleri; succedit color pallidus vel cinereus, sensim magis in fuscum vergens; imo & tandem nigrescunt fere carnes tales putrefactæ; & in tabum olidum disfluunt; cum antea adeo firmæ fuerint: Citius autem hæc omnia in parte gangrænosæ sunt, quia vicinæ partes vivæ calore suo putredinem mortui augent.

Vicina autem mortuæ tali parti loca vitalibus humoribus adhuc pervia sunt; sed in confinio mortui & vivi necessario obstaculum humoribus, huc pulsus, nascitur, cum per mortuam jam partem penetrare nequeant: Unde in illo limite quasi nova nascitur inflammatio: postquam, suppuratione facta, separatur mortuum gangrænosum a vicinis vivis, vel proferpit gangræna, vitali humorum motu suffocato in contiguas locis. Hoc autem sefcellit aliquando incautos, dum crederent nondum adesse gangrænam, quia dolor adhuc sentiebatur in parte affecta; licet proprie loquendo in parte gangrænosæ nullus sensus, sed a partibus suppositis & ambientibus adhuc vivis & inflammatis dolor ille oriatur. Bonum autem semper signum habetur, si in ambitu toto partis jam gangrænosæ rubor, dolor, calor, tensio &c. inveniantur; modo non tam valida sint hæc symptomata, ut metus sit, & hanc inflammationem in gangrænam tendere: Novimus enim tunc, vitam superstitem in reliquo corpore moliri separationem gangrænosæ corrupti a vivis partibus vicinis.

carcerata mortui hominis, antea sanissimi, intestina vidi in putridam pulvem conversa fuisse bidui spatio, quo morbus duraverat. Ubi autem in morbis acutis a decubitu circa os sacrum & coccygis gangræna nascitur, macula nigerrima arida & exsucca in loco affecto apparet. Quam subito autem a sola compressione externa etiam in sanissimo homine non tantum gangræna nascitur, verum etiam cutis nigrescat & corii instar induretur, didici sequenti casu. Dum vastæ molis lignum parant fabri lignarii, ut inde molendini axis construeretur, illudque circumvertunt, accidit tristi infortunio, ut elevata vectibus hæc moles, proprio pondere circumrotata, in proximam fossulam abripere bi-

nos homines; quorum unus tanto pondere suffocabatur miserrime; alter tibiæ sinistra spinæ incumbentem molem sustinere debuit ultra dimidium horæ, antequam tolli potuerit. Bona fortuna fossulæ fundus limo mollissimo copioso tegebatur, unde minus nocuit tanti ponderis pressio; & homo ille non multum mali inde passus fuit, sed latus se domum recepit, pedibus ultra quadrantem horæ sine incommodo incedens: Sequenti die vocatus inveni tunc in cruris parte anteriori, ubi tibiæ ossis tanta superficies solis fere integumentis tegitur, maculas nigras majores minoresque, quæ sugillationis a contusione factæ speciem referebant; sed probe examinationis his apparuit, cutim in illis locis mortuam & nigerrimam instar corii induruisse. Scabra enim ligni

§. 390. **F** Rigida actu vel potentia, adstringentia, coagulantia, repellentia, pinguis acria, emplastica, narcotica, ligaturæ fortes, compressio externa, hanc mutationem inflammationis in gangrænam (388.) cito promovent.

Recensentur hac paragrapho talia, de quibus constat, quod, si loco inflammato applicentur, satis subito ex inflammatione gangrænam faciant.

Frigida actu vel potentia. Inter illa, quæ inflammationem disponent, ut in gangrænam tenderet, numerabantur (vide §. 388.) obstructio magna, & vasorum rigiditas. Sed frigoris effectus sunt, solidorum major contractio & robur, fluidorum vero aucta immeabilitas. Summum ideo frigus, confringendo vasa, & coagulando humores, omnem humorum circuitum impedit; unde subita partis mors ab acerrimo gelu fit. Ubi autem vis vitæ hæc obstacula superare valet in parte quadam corporis frige facta, tunc ingens calor nascitur ab attritu fluidi densati per vasa angustiora reddita. Experiuntur hoc illi, qui nive manus fricant: post molestum enim frigus satis acris calor percipitur. Unde patet, frigida, loco inflammato applicata, nocere; vel quatenus motum integre suffocant; vel quatenus postea calorem, qui jam nimius adest, augment. Aliquando tamen frigida applicata prodesse possent, si per errorem loci humores crassiores, minora vasa ingressi, contractis frigore vasibus retrocellerentur in majores ramos; præcipue si vitium illud in tenuioribus fluidis hæreret. Sanguinis enim rubra pars statim coagulatur in aqua frigida, serum & tenuior lymphæ non. Sed facile patet, nihil boni expectari posse a frigidis applicatis, nisi recens morbus, & mitis simul fuerit. Si enim obstructum inflammatorium in vasorum minimis angustis impactum penitus immobile hæreat, augebitur potius malum. Hæc autem perfecte quadrant veterum doctrinæ. Sic Hippocrates, postquam binis in locis (c) frigidum inter alia mala, etiam nigredines (verasque) facere monuerat, paulo post (d) frigidi utilitates recensens dicit, illud prodesse: *si inflammationes & ardores in rubrum & subruentum vergant ex recenti sanguine. In veteratis enim (inflammationes) denigrat. Et Erysipelas non ulceratum juvat, ulceratum vero ledit.* Et Galenus, licet frigidorum usum in phlegmone commendat, pulchras tamen cautelas addit, dicens: *Magisque profecto ad incipientes phlegmonas frigidis & adstringentibus, quam discutientibus, est utendum: atque etiam magis, ubi crassum non est, quod confluat. Vehementi enim in parte inflammata incunear-*

*tionem (συνωλεως) facta, non est amplius repercutionibus utendum, sed tunc tempestivum est discutere (e). Non potuisset certe melius dixisse, si ex circulatione sanguinis cognita inflammationis naturam cognovisset. Et alio in loco de Erysipelatis cura agens (f) monet, quod hoc ampliore quidem refrigerationem requirat, quam phlegmone; & dein addit. *Esto autem refrigerationis terminus coloris mutatio. Etenim exquisitum Erysipelas statim cum hæc quiescit: non exquisitum vero, sed quodammodo phlegmonodes, si plusculum refrigeres, lividam cutim facit. Si ne sic quidem quis desistat, nigrescit, & potissimum in senilibus corporibus: sic ut quedam ita refrigerationem ne quidem discutientibus medicamentis perfecte sanentur, sed relinquunt scirrulosum quandam tumorem in parte &c.* Ex quibus satis patet, quam anceps sit frigidorum ad inflammationes sanandas usus, cum inde tam facile in peiores morbos degenerent, nisi ipso initio adhibeantur; vel in illis casibus, ubi non a sanguine rubro; sed a tenuioribus humoribus, aliena vasa ingressis, morbus oritur: uti v. g. in Erysipelate, oedemate calido & similibus malis.*

Frigida autem potentia vocantur illa, quæ applicata corpori sano calorem tollunt vel minuunt, licet ipsa actu calida fuerint: vel saltem non multum frigidiora, quam est pars ipsa corporis, cui applicantur. Sunt ergo talia, quæ causas caloris in parte minuunt vel tollunt integre. Sed calor a motu fluidorum per vasa nascitur, hoc minuto decrefcit: aucto vero increfcit: patet ergo, quod frigida potentia dicantur illa, quæ circulationis velocitatem & robur tollunt, vel minuunt. Sic v. g. aqua calida, parti applicata, laxando vasa, & diluendo moleculas obstructas nimium calorem in loco inflammato tollere poterit: unde frigida dicitur potentia, licet actu calida fuerit. Facile autem patet, hæc & similia raro nocere inflammationibus: uti patebit in curatione inflammationis: non enim tollunt hæc motum humorum per vasa, sed remotis obstaculis circulationis æquabilitatem restituunt. Illa autem nocerent quam maxime, quæ vitam suffocando in parte frigus inducerent: ut de quibusdam venenis legitur. Sic cicuta epota Socrates sensit frige fcere crura, & hoc frigore supra pubem ascendente, placide exspiravit.

Adstrin-

(c) Aphor. 17. & 20. Sect. V. Chart. Tom. IX. pag. 204. 205. (d) Ibid. Aphor. 23. pag. 208.
(e) Galen. Method. Medendi Lib. XIII. cap. 3. Charter. Tom. X. pag. 101.
(f) Method. Med. Lib. XIV. cap. 3. Ibid. pag. 101.

Adstringentia, coagulantia. Per illa enim vasorum minuitur amplitudo, & fluida redduntur imraeabilia: conspirant ergo hæc, ut obstructionis causam augeant; adeoque liberum motum humorum per vasa tollunt: hoc vero motu omnino sublato in parte, gangræna adest.

Repellentia. Locus inflammatus, ob rationes dictas §. 382. num. 1. 2. tumet, & sæpe satis valide: unde concluderunt Veteres Medici, aggestam hic esse materiam, quæ ante non adfuerat, adeoque aliunde advenisse. Hanc autem accumulationem, cum sæpe satis cito viderent fieri, per fluxionem nasci credebant. Ideo partem curæ ponebant in repulsi illius, quod influxerat; imprimis in initio morbi, uti paulo ante in eadem hac paragrapho ex *Galeno* probatum fuit. Talem repulsum sanguinis a finibus arteriarum basim versus possibilem esse, certissimis constat observatis. Sanissimus homo subito percellatur metu, statim pallor faciei & labiorum docent, sanguinem rubrum retrocessisse versus cor & maiora vasa; unde & cordis palpitatio, & anxietas mox hunc pallorem sequuntur. Idem etiam in animi deliquio manifesto patet. Hoc autem repulsi moleculæ sanguinis, quæ errore loci ingressæ fuerant minora vasa, possent iterum retropelli in latiora; sicque solveretur obstructio. Quousque autem hæc prodesse possint, dictum fuit paulo ante, quando de frigidorum applicatione ad loca inflammata agebatur. Cum autem illa omnia, quæ externe applicari possent hac spe, ut talem retro pulsum efficiant, agant tantum vasorum contractione aucta, patet facile, periculosum esse horum usum,

§. 391. **T**umque in Sphacelum augent.

Demonstratum fuit in Commentariis §. 374. veram phlegmonem omnium frequentissime in tunica cellulosa sedem suam habere, illamque immanem in molem aliquando distendi posse. Sic nata inflammatione in dorso manus, ubi tenerrima tunica cellulosa est, tamen aliquando tumor oritur, binos pollices transversos & amplius sæpe crassitie æquans. Ubi ergo gangræna natam in hoc loco inflammationem sequitur, tota illa moles corrupta separari debet postea. Poteritque in tali casu scalpellum ad magnam profunditatem sine ullo sensu adigi, unde omnia supposita mortua esse crederentur. Accidit tamen sæpissime, tendines & musculos

§. 392. **S**i pars inflammata glandulosa, calor internus externusve magnus, materies impacta inertior, crassior, emunctoria obstructa glandularum, folliculi vero harum & latera distenta, fit tumor durus, indolens, glandulæ: vocatur *Scirrhus*; quartus finis abeuntis inflammationis.

Ultimus jam sequitur inflammationis exitus: ubi nempe nec resolvitur inflammatio, nec separatur tamen a sanis partibus vicinis illud, quod vitali humorum motui secundum sanitatis leges peragendo ineptum redditum fuerat. Manet ergo illud morbosum sanis unitum partibus sic, ut tandem indomabilem adeo indolem acquirat, ut nullo amplius naturæ molimine, nullis hæctenus cognitis in arte auxiliis, solvi possit; sed ferro vel igne debeat tolli. In illis autem corporis locis, per quæ rapido motu pulsus sanguis omni momento transit, patet satis, non posse diu immutata manere intacta immeabili materie vasa; continua enim hac arietatione vel separabitur omne illud, quod libero humorum per vasa motui resistit, per blandam

nisi in initio inflammationis ab errore loci factæ; simulque ab his augeri malum, nisi statim profuerint.

Pinguia acria, emplastica. Videantur de his illa, quæ dicta sunt in Commentariis §. 376. Cum enim hæc inflammationi producendæ apta sint, nam tam jam ab aliis causis augebunt proculdubio; imprimis si Emplastica tenacitate loco affecto adhererint: tunc enim & magis imperspirabilem reddent locum affectum, & acre his mistum loco affixum manebit diu.

Narcoticis. Forte hæc ex sua natura non sunt adeo damnosa, imprimis si prudenti usu adhibeantur. Sed cum hæc omnia doloris sensum obtundant, manente ejus causa; hinc sæpe inflammatio augeatur omni momento, & sine ullo doloris sensu destructis vasibus, gangræna sequitur. Acerrimus autem dolor, calor, pulsus & reliqua symptomata satis monuissent & ægrum, & illos, qui ejus curam gerunt, pessima quævis metuenda esse in tali casu, nisi hæc narcotica exhibita pacavissent doloris sensum: unde tunc sæpe negliguntur efficacissima auxilia, quæ hunc inflammationis in gangrænam exitum impedivissent.

Ligature fortes. Quomodo inde gangræna nascatur, dictum fuit in Commentariis §. 355. Facile autem patet, si inflammatus jam locus forti ligatura stringatur, longe citius expectandum esse idem malum.

Compressio externa. De hac dictum fuit in paragrapho præcedenti.

suppositos vitales manere; tuncque nondum est sphacelus: ille enim dicitur adeste, quando ad ossa usque omnia incumbentia mortua sunt; uti postea dicitur in Commentariis §. 429. Verum ubi panniculus adiposus adeo distentus, jamque gangræna corruptus, interimque tenaci cute coercitus, omnia subiecta premit; poterit & in illis vitalis humorum circuitus suffocari omnino; tuncque gangræna in sphacelum, id est mortem perfectam partis, transit. Omnia ergo præcedenti paragrapho recensita, quæ inflammationem in gangrænam convertebant, poterunt gangrænam natam sic augere, ut fiat sphacelus.

suppurationem; vel gangræna aut sphacelo corruptetur brevi. Ubi vero talis est conditio loci affecti, ut sanguinis arteriosi impetus vel nihil omnino, vel saltem parum admodum, in illum agere possit, tunc metus est, ne materies impacta, liquidiori parte sensim distenta, immobilis ibi maneat, & tumorem durum indolentem constituat, qui *Scirrhus* vocatur. Omnium autem frequentissime ille exitus inflammationis observatur in partibus glandulosis: Emissariis enim harum glandularum obstructis, nihil poterit exire secreti per harum fabricam liquidi; quod mora & stagnatione inspissatum illarum cava, vel intricatissimam vascularem compagem, replebit & distendet: cumque humorum circulantium impetus directe agere non possit in

fit in materiam hanc impactam: hæc manebit, liquidissima parte spoliabitur, & Scirrhum faciet. Evidens hujus rei exemplum habetur in mammarum inflammatione. Lac enim, ex sanguine per arterias mammarias allato secretum, in ductibus galactophoris hærens, coagulari incipit; tenuis serum per papillæ fistulas exstillat; residuum inspissatum ibi hæret extra circulationis quasi territorium; & tumorem talem durum indolentem, sedata inflammatione, sæpe tota vita relinquit. Ob eandem causam toties scirrhus testiculorum inflammationem sequitur: si enim consideretur, parvam adeo arteriam spermaticam, ex ipsius aortæ trunco natam, vera anastomosi ramulis emissis, similibus venulis communicantibus, sanguinem rubrum tradere, deinde innumeris ramulis convolutis, & distinctim locatis testium substantiam constitutur; patebit evidenter, sanguinis arteriosi impetum in loca obstructa hic fere nullum esse: unde semel impacta materies hic adeo rebelles ad optima quævis remedia tumores sæpe facit. Inflammationem autem in locis glandulosis natam sequitur imprimis Scirrhus, si adfuerint sequentia.

Calor internus, externusve magnus. Solent frequenter mammarum inflammatarum curam puerperæ custodibus suis, vel & aliis sæpe delirantibus aniculis, committere; cumque nihil plus soleant metueri, quam suppurationem, & suppurati loci lanceola Chirurgica pertusionem; omni molimine hæc prohibere conantur. Si autem mollissimis fomentis applicatis benignam resolutionem inflammati tentarent perficere, minime culpandæ forent; sed periculoso errore mammam inflammatam ardenti pruna exponunt; vel linteis siccissimis & calidissimis foveant continuo; aut spiritum vini fere fervidum applicant; tali quidem sæpe cum effecta, ut nulla sequatur suppuratio, sed distenta parte liquidissima, & residuo quam maxime inspissato, indomabilis nascatur scirrhus: tuncque miseræ mulieres, dum levempuncturam acutissima lanceolæ adeo metuebant, postea sæpe crudelem, & satis aliquando periculosam, operationem sustinere debent. Idem etiam maximum sequitur frequenter, si validissima febris inflamma-

§. 393. **C**ausa, pars affecta, magnitudo, profunditas, velocitas, natura ægri, symptomata inflammationis, collata cum signis, effectibusque, prognosin absolvunt.

Enarrata jam fuerunt inflammationis præsentis signa & varii exitus. Sequitur jam Prognosis, quæ determinat, quanam mala metuenda sint, quanam bona sperari possint. Ut autem cognoscatur, quo vergat inflammatio, an in benignam resolutionem, an vero in suppurationem, gangrænam, aut scirrhum, debent considerari sequentia.

Causa. Sic v. g. contagium variolosum ita mutat sanissimi etiam hominis corpus, ut intra triduum tota extrema cutis, imo & sæpe interna oesophagi, ventriculi &c. superficies scateat pustulis inflammatoriis: sed nunquam hic resolutio expectari potest; semper suppuratio; vel in pessima specie vera gangræna sequitur. A contagio vero morbilloso cutis externa inflammatur quidem, nunquam tamen suppuratio sequitur, sed desquamata epidermide solvitur malum. Observaverunt omnes Auctores, qui peste correptos homines tractaverunt, in variis corporis locis oriri inflammationes aliquando tam sævas, ut paucis horis pars inflammata in carbonem exuratur, qui postea, suppuratione in toto ambi-

tionem loci glandulosi comitetur, ob eandem causam.

Materies impacta inertior, crassior. Cum lac tantam copiam crassi coaguli caseosi in se contineat, illudque mora & stagnatione tam facile separatur a parte serosa, qua diluebatur; ideo in mammis omnium frequentissimi scirrhi observantur. Quando sanguinis fluidissima parte spoliati foæx, atram dictam bilem Veteribus constitutens, picca fere sua tenacitate infecit fluidorum massam, levissima etiam in locis glandulosis obstructiones in scirrhus degenerant; uti dicitur postea in Commentariis §. 485.

Emunctoria obstructa glandularum &c. Omne enim illud, quod ex arteriis allato sanguine glandularum fabrica secretur, per harum emissaria debet effundi in determinatos usus. Si jam a quacumque causa impediatur liquidi secreti exitus, debet illud accumulari, & distendere folliculum, quo continetur. Liquidissima autem parte secreti humoris dissipata vel resorpta, residuum spissius factum ibi hærebit immeabile. Humoribus autem circulantium impetus agere potest in vasa, quæ latera folliculi talis infarcti constituunt, minime in contentam hujus cavo materiam; uti facile patet: unde hæc manebit sæpe nulla arte resolvenda. Stagnatione autem, & liquidissimæ partis dissipatione, tenuissimos etiam in nostro corpore humores miris modis concrecere posse, certo novimus. Bilis in sua vesicula stagnans, obstructo ejus emissario, in calculos toties concrevit. Limpidissima urina sola mora duro calculo originem præbet: & postea patebit, ubi calculi historia dabitur, tales concreciones calculosæ etiam in ventriculis cerebri, abdominis cavo &c. repertas fuisse; quæ loca tamen tenuissimo tantum rore, ex minimis arteriis exhalante, alluuntur. Interna narium superficies in homine sano, si bene emunctæ fuerint nares, tenui satis lymphæ madet; sed paucarum horarum spatio distenta parte tenuissima coriaceæ jam concreverunt lemæ. Plura similia adduci possent, sed hæc sufficiunt, ut probetur, tenues admodum humores in corpore humano pessimis concrecionibus originem dare posse.

tuta nata, a partibus sanis separatur, & excidit. Apparet ergo, diversissimos esse inflammationis exitus pro varietate causarum, ex quibus oritur.

Pars affecta. Prout nempe magis minusve ad vitam & sanitatem necessaria est. In manu v. g. tumor inflammatorius satis magnus etiam facile fertur; sed si circa glottidis rimam inflammatione tumeat membrana has partes investiens, exiguo etiam tumore suffocabitur æger. Si in manu vel pede Phlegmone in gangrænam transeat, separari poterit hic mortuum illud a vivo; sed si in cerebro tale malum contigerit, patet facile, vix ullam spem superesse. Sed non tantum majus minusve discrimen a varietate partis affectæ pendet, verum etiam longe diversus inflammationis exitus erit ob eandem causam. In locis glandulosis scirrhi metus est; in illis vero corporis partibus, ubi maxima pinguedinis copia locatur, inflammatio sæpissime in suppurationes & fistulas difficiles transit: uti circa anum &c.

Magnitudo. Quo enim majorem locum corporis occupat phlegmone, eo plura vasa sunt obstructa, eo major quantitas immeabilis liquidi in vasis infarctis hæret: simulque tanto major est celeritas circulationis per vasa reliqua libera: ut dictum fuit in Commentariis §. 382. n. 8. Sed hæc omnia repugnant illis conditionibus, quæ requiruntur ad resolutionem inflammationis (vide §. 386.), unde in tali casu semper suppuratio, vel gangræna expectanda sunt.

Profunditas. Demonstratum fuit in Commentariis §. 374. omnes fere partes corporis inflammatione posse corripi; nusquam tamen frequentius & tenacius illam nasci, quam in tunica pinguedinosa. Profunda hinc inflammatio vel hæret in tunica hac, vel in aliis partibus. Si in pinguedine hæreat, quæ inter musculorum interstitia se insinuans satis profunde decurrit, remediis externis applicatorum efficacia vix eo usque penetrare poterit; & suppuratio, vel gangræna talem inflammationem sequens, difficillime poterit depurari. Si vero tendines, musculos, vasa, membranas, pericostem, ossa ipsa occupaverit inflammatio; pater ob eandem causam curæ difficultas. Quanta autem mala fieri possint, si viscera ipsa inflammata fuerint, dicitur postea, quando de morbis acutis inflammatoriis agetur.

Velocitas. Dum liquida immeabilia hærent in vasis obstructis, a vita superfluo pulsum fluidum in hæc loca facit effectus quosdam, qui sunt signa inflammationis, recensita §. 382. Si autem hæc incre-

scant velocissime, si rubor, tumor, calor, dolor &c. augeantur omni momento; facile prævidemus, brevi rumpenda esse tenerissima vascula, & nullo modo expectandam esse resolutionem; sed gangrænam brevi adfuturam. Ideo §. 386. motus humorum sedatus numerabatur inter illa, quæ requirebantur ad resolutionem inflammationis, & contra citatus humorum motus suppurationem, vel & gangrænam futuram, designabat.

Natura ægri. Unicuique homini sua privata sanitas est; & licet solidorum & fluidorum dotes omnino variæ videantur in duobus hominibus, tamen sæpe ambo integra sanitate fruuntur: sic tamen ut unus in hos, alter in alios morbos, magis pronus vivat. Duris laboribus fractus rusticus si pleuritide decumbat, vix emerget. Densissimus enim sanguis & vasa rigida nullam fere spem benignæ resolutionis relinquunt. In laxis autem & debilibus corporibus tales morbi longe facilius curantur. Sed & morbosa temperies inflammatione laborantium varium morbis faciet exitum. Sic mucosi & frigidi homines raro inflammationibus laborant, & tantum fere levissimis: si autem putridus scorbutus humores infecerit, minima inflammatiuncula, vel leve etiam vulnusculum, in difficillimum ulcus, vel & gangrænam, sæpe transit.

Symptomata &c. De his dictum fuit §. 382. & sequentibus. Ex illis autem omnibus rite consideratis facile prævidetur, quem exitum habitura sit inflammatio; sicque Prognosis absolvitur.

§. 394. **P**er spicuum quoque pro vario statu mali variis esse curaturo indicationes.

Sequitur jam, ut ex omnibus antedictis eliciantur indicationes curatoriæ, per quas determinatur, quomodo tolli debeat cognitum malum. Nihil autem magis damnosum in arte est, quam morbo cuiusdam generalem curam adscribere, nulla ratione habita varii ejusdem morbi status. Sic eodem nomine Pleuritidis diversi certe vocantur morbi, qui in sua origine similes quamvis fuerint, tamen sæpe in decursu omnino variant, & diversissimam remediis requirunt. Longe enim alia curatio requiritur, dum Pleuritis incipit, quam ubi jam per aliquot dies duravit, & manifesta signa incipientis suppurationis adsunt. Non potest ergo generalis cura inflammationis dari, sed requiritur diversa, prout in hunc illumve exitum tendit.

§. 395. **S**I enim aliqua causarum (375. 376. 377. 378. 379.) in parte quacunque (372. 373. 374. 379.) inflammationem (371.) produxit, ut adsint symptomata (383. 384.) & conditiones primæ (386.), oriuntur hæc indicationes:

1. Impedire ulteriorem vasculorum læsionem.
2. Eam, quæ jam facta, tollere.
3. Materiam obstruenti fluiditatem, lenitatemque conciliare, conservare.
4. Vel, si id obtineri non potest, retropulsam in vasa majora agere.

Cum hæc postea tantum usum habeant in curatione Pleuritidis, Peripneumoniz, Anginæ & similibus morborum; hic singula accurate consideranda erunt.

Exactissime jam determinatur in textu morbi conditio, cujus sanatio mox describetur. A quacumque enim causa nata fuerit inflammatio, quamcumque etiam partem corporis, internam vel externam, occupaverit; modo recens fuerit morbus, & adsint illa, quæ §. 386. enumerantur, tentari poterit re-

Verum quidem est, resolutionem inflammati in operatione tentandam semper esse, si nullo modo possibilis videatur; tamen, si v. g. gangræna indicia jam appareant, sola separatio corrupti per suppurationem in ambitu mortui natam superest, & omnis curatio ad illam promovendam dirigitur; cum omni artis molimine caveatur suppuratio, quamdiu resolutionis spes est; imprimis si interna corporis inflammatio occupaverit. Quatuor ergo illi modi, quibus terminatur inflammatio, seorsim considerandi sunt, & singulorum curatio describenda erit. Primo ergo dicetur de cura inflammationis, quæ resolvendo fit; quando nempe, reducto fluore concreti & motu stagnantis, solvitur inflammatio.

solutio: quæ obtinebitur, si fieri possint illa, quæ sequentibus quatuor numeris continentur.

1. Ad inflammationis resolutionem requirebatur concreti obstruentis reductio in fluiditatem, & stagnantis liquidi motus; uti dictum fuit §. 386. Sed, nisi conservetur integritas vasorum, liquida effusa vasis fractis stagnabunt necessario. In omni autem inflammatione tumor a vasis distentis, & doctem inflammatione tumor a vasis rupturæ jam proxima, lor a distractione fibrarum rumpenda esse vasa, si ex-

dem causæ pergant agere: sed vasorum continuitate soluta, sequitur suppuratio; vel, si subito hæc fiat, gangræna. Patet ergo, requiri ad resolutionem inflammationis, ut caveatur ulterior vasculorum læsio.

2. Quamdiu adhuc integra sunt vasa inflammata, illorum læsio consistit in nimia dilatatione, distractis lateribus a liquido vitali impulso in locum obstructum. Si ergo tollatur nimia hæc vasorum extensio, satisfit huic indicationi.

Bina autem hæc indicationes curatoriæ solida respiciunt: quæ sequuntur, ad fluida pertinent.

3. Hæret in vasis obstructis concretum immeabile fluidum; cumque inflammatio tantum in arteriis locum habere possit, (vide §. 371.) impetus liquidi a tergo urgentis versus majores angustias semper pellet illud obstruens: requiritur ergo, ut attenuetur eo usque, ut per ultimas angustias vasis obstructi transprimi possit. Non sufficit tamen sola attenuatio concreti liquidi, nisi simul blanda nostrorum humorum indoles conservetur: nata enim putredine, concretus sanguis solvitur quidem, sed simul magnam acquirit acrimoniam. Sed acre sanguini mistum, rapido pulsum motu per tenerissima hæc vascula, nimia distensione prægressa jam debilitata,

§. 396. **L**æsiō ulterior impeditur;

1. Causas (375. 376. 377. 378. 379.) notas tollendo, corrigendo.

In morbis curandis totum, quod ars facere potest, est, ut restituatur sanitas: sed illæ causæ, numeris hic citatis recensitæ, sunt tales, ut sanissimo etiam corpori applicatæ inflammationem facere possint: frustra ergo sunt omnia molimina, nisi possint tolli causæ. Sic dum a decubitu diuturno in-

brevi illa distruet; unde tunc gangræna loco benignæ resolutionis sequeretur: demonstratum enim fuit in Commentariis §. 388. acrimoniam humorum facere, ut inflammatio citissime in gangrænam tendat. Patet ergo, quod concreti solutionem lenitas semper comitari debeat.

4. Aliquando accidit, vasorum initia dilatata crassas adeo moleculas ingredi, ut vix sperari possit, illas eo usque posse attenuari, ut per ultimas illorum angustias libere fluere possint. Sic sanguis ruber in pessimis ophthalmiis ipsa pellucidæ corneæ vascula ingreditur, quæ longe adhuc tenuiora sunt, quam adnatæ vascula; hæc tamen sua angustia omne coloratum fluidum excludunt naturaliter. Licet ergo sanguis ruber hic hærens immeabilis solveretur in serum, illudque iterum in lympham sero tenuitate proximam, tamen non posset per ultimos fines tenuissimorum horum vasorum transire. Unicum tunc superest, ut resolutio fieri possit, nempe retropulsus obstruentis moleculæ ex angustis, quibus impacta hæret, versus latiora vasis locum, & inde in majora vasa: ut sic torrente sanguinis abrepta, motu & attritu ad vasa & vicinas moleculas, solvatur.

2. Impetum arteriosi sanguinis minuendo, per eductionem sanguinis, purgationem alvi.

Bina concurrerant in definitione inflammationis explicata §. 371. sanguinis nempe arteriosi in minimis canalibus stagnatio, cum pressione & attritu a motu sanguinis, per febrim fortius acti in hunc locum obstructum. Sed sanguis immeabilis hærens in his canalibus obstructionem quidem facit, sed nulla cæteroque inde fieret læsiō vasis obstructi, nisi impetus arteriosi sanguinis a tergo urgeret. Præcipuum ergo, quod requiritur, ut læsiō ulterior vasorum inflammatorum caveatur, erit, sic minuire illum impetum, ut nec rumpi, nec magis distendi vasa possint ab hac causa. Integre tolli non potest arteriosi sanguinis motus per partem vita superflua, poterit tamen tam pacatus reddi, ut non amplius nocere possit. Hoc autem obtinebitur per

Eductionem sanguinis. Dictum fuit §. 381. vitam superflua, ubi illa stagnatio adest, producere effectus quosdam, qui simul erant signa inflammationis. Horum autem numero & magnitudine mensuratur inflammationis malignitas, & prævidentur varii ejus exitus. Ubi ergo a quacumque causa debilitatur vita, & minus actiosa redditur; minuuntur illi effectus necessario, qui a vitali motu humorum in loca obstructa irruentium pendebant. Possimus jam per sanguinis missionem pro lubitu minuere motum sanguinis per vasa ad mortem usque,

inflammatio circa os sacrum & coccygis oritur, si non possit caveri partis hujus compressio a pondere corporis incumbentis, non poterit impediri inflammationis in gangrænam transitus. Idem in reliquis inflammationis causis verum esse facile patet.

idest quietem perfectam; ergo & pro vario gradu hujus evacuationis plus minusve reprimere circulationis impetum. *Helmontius*, & post illum alii proscripterunt sanguinis hanc jacturam, tanquam inutilem & damnosam in curatione morborum inflammatorum: credebant enim, pleuritidem v. g. nasci, dum acidum hostile intercostalibus locis instar spinæ infixum hæret (g): hinc clamabant, frustra mitti sanguinem, sed evellendam esse hanc spinam pleuriticam; cruentum Moloh cathedris medicis præfidere; specificis remediis debere debellari hunc morbum; non vero enervandas esse vires per venæ sectionem (h) &c. Sed ex antecedentibus patuit, spinam illam pleuriticam esse sanguinem immeabilem in vasis arteriosis hærentem; liquidum autem, a tergo pulsum in loca hæc obstructa, urgere hanc spinam, & distractione fibrarum dolorem illum producere. Verum quidem est, perfectissimam curationem fore, si posset illico solvi, & in fluorem reduci immeabilis ibi hærens sanguis. Sed an hoc efficere potuit *Helmontius* suis specificis? jactavit quidem hirci resectis testibus manantem cruorem, si exsiccatus tereretur in pollinem; cervi priapum; papaveris sylvestris flores &c. sed si quis legat illa, quæ in fine hujus capituli habet de proprio morbo, patebit satis, jactata hæc remedia parum profuisse. Cum ergo

(g) *Helmont.* in cap. Pleura furens pag. 319. num. 13.
(h) *Ibid.* pag. 322.